

6. Громадські організації в Україні у 2011 р. : Стат. бюлетень/ Державна служба статистики України. – К., 2012. – 157 с.

7. Громадські організації в Україні у 2012 р. : Стат. бюлетень/ Державна служба статистики України. – К., 2013. – 152 с.

8. Дослідження існуючого досвіду та законодавства України у сфері фінансування громадських організацій органами державної влади, органами місцевого самоврядування та приватним сектором. – К. : 2011.

9. Красносільська А. Гроші громадянського суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua/publications/grosihi-gromadianskogo-suspilstva>

10. Про Статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 № 796-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/796-12>;

11. Про фізичні культуру та спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII [Електронний ресурс]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>

Чернадчук Віктор Дмитрович,

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України», доктор юридичних наук, професор

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Метою регулювання міжбюджетних відносин є забезпечення відповідності між повноваженнями на здійснення видатків, закріплених за бюджетами та бюджетними ресурсами, які мають забезпечувати виконання цих повноважень. Натомість висловлено думку про те, що основною метою правового регулювання міжбюджетних відносин є «організація раціонального й справедливого розподілу та перерозподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами для забезпечення фінансування соціальних програм та функцій, покладених на державу й органи місцевого самоврядування» [1, с. 86]. Для фінансового забезпечення в повному обсязі належної реалізації функцій суспільно-територіальними одиницями потрібно правильно, раціонально, ефективно та справедливо розподілити грошові кошти, що надходять до бюджетів між усіма ланками бюджетної системи, безумовно, дотримуючись при цьому принципу збалансованості бюджетів, згідно з яким здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період. У міжбюджетних відносинах здійснюється перерозподіл бюджетних коштів, відбувається їх рух, перерахування з бюджетів вищого рівня до бюджетів нижчого рівня для вирівнювання платоспроможності бюджетів нижчого рівня, тобто відбувається перерозподіл бюджетних коштів по вертикалі бюджетної системи зверху донизу.

Розвиток місцевого самоврядування потребує подальшого вдосконалення організаційно-правового та фінансового забезпечення децентралізації в сфері управління, впровадження оптимальної моделі розподілу функціональних, економічних, фінансових та інших повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування, вдосконалення організаційно-правової та матеріально-фінансової бази функціонування органів місцевого самоврядування.

Однак існує чимало причин, які обмежують можливості місцевого самоврядування в здійсненні покладених на них функцій. Такими причинами є, зокрема, відсутність достатньої фінансової основи місцевого самоврядування; чіткого розподілу повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій; чіткої послідовності державної політики у сфері місцевого самоврядування; нерівномірності соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць; залежності органів місцевого самоврядування від рішень місцевих органів виконавчої влади з питань формування бюджетів і реалізації делегованих повноважень, відсутності чіткого розмежування повноважень і відповідальності між органами державної влади різних рівнів, недотримання принципу рівності суб'єктів, привілейоване становище окремих регіонів та ігнорування регіональних особливостей, неоптимальний розподіл ресурсів між рівнями бюджетної системи.

Забезпечення стабільності бюджетної системи України та ефективності бюджетної діяльності залежить від багатьох факторів, одним із яких є характер міжбюджетних відносин, вдосконалення правового регулювання яких забезпечить стабільність та ефективність цих відносин, а також надасть можливість привести їх у відповідність до європейських стандартів. Разом з тим існує чисельність проблем у сфері правового регулювання міжбюджетних відносин, які потребують свого вирішення як наукового, так і законодавчого.

Зазначене вимагає подальшого реформування міжбюджетних відносин, що передбачає створення механізму самозабезпечення адміністративно-територіальних одиниць фінансовими ресурсами, адекватних виконанню їх завдань і функцій шляхом узгодження повноважень органів місцевого самоврядування, передбачених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» із бюджетним законодавством в частині визначення доходів і видатків місцевих бюджетів; що сприятиме формуванню бюджетоспроможних адміністративно-територіальних одиниць. Передумовами вдосконалення міжбюджетних відносин є визначення обсягу обов'язкових власних видатків місцевих бюджетів на основі мінімальних соціальних стандартів послуг у вартісному виразі, видатків на фінансування делегованих повноважень на основі орієнтовних фактичних витрат на їх здійснення; збільшення власних доходів місцевих бюджетів шляхом введення та віднесення до місцевих податків податку на нерухоме майно фізичних і юридичних осіб; визначення фіксованої частки від податку на прибуток підприємств, а також удосконалення системи фінансового вирівнювання та правового регулювання міжбюджетних відносин.

Основними проблемами бюджетної діяльності є неефективне формування доходів бюджету, непрозорий розподіл і неефективне використання бюджетних коштів, значна залежність місцевих бюджетів від державного. Існуючій бюджетній системі властива занадто централізованість та неефективна модель розподілу коштів між бюджетами. Окрім того, відсутня чітка система публічного фінансового контролю за використанням коштів місцевих бюджетів, а також коштів державного бюджету на місцях, що часто призводить до нецільового та неефективного використання бюджетних коштів.

Реформування міжбюджетних відносин передбачає, насамперед, вдосконалення правового регулювання цих відносин, яке, на нашу думку, має передбачати:

– вироблення сучасної бюджетної ідеології та формування сучасної бюджетної політики з урахуванням розвитку не лише вітчизняної, а й світової економіки;

– реформування (вдосконалення) бюджетних правовідносин має здійснюватися як складова адміністративно-територіальної реформи і узгоджуватися із стратегією розвитку податкової системи України та реформами у соціальній сфері;

– підвищення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування шляхом вдосконалення системи місцевих податків і механізмів розподілу загальнодержавних ресурсів;

– заміна системи управління витратами бюджету на систему управління видатками бюджету;

– широке впровадження програмно-цільового методу формування та використання бюджетних коштів усіх рівнів бюджетної системи;

– ефективне використання закріплених доходів бюджетів. Субвенції, що надходять до місцевих бюджетів, повинні мати цільове спрямування на видатки розвитку за конкретними програмами;

– вдосконалення Бюджетного кодексу України в частині регулювання бюджетного процесу, визначення видаткових повноважень щодо бюджетів різних рівнів, визначення фінансових нормативів бюджетної забезпеченості, регулювання міжбюджетних відносин;

– вдосконалення підзаконних нормативно-правових актів з питань регулювання бюджетних відносин, зокрема постанов уряду щодо запровадження стандартів якості бюджетних послуг, визначення обсягів міжбюджетних трансфертів, розрахунку собівартості публічних послуг, використання програмно-цільового методу у бюджетній діяльності;

– вдосконалення та розвиток законодавства про місцеве самоврядування в частині встановлення критеріїв розподілу делегованих і власних повноважень регіональних і місцевих органів влади, закріплення нових принципів публічного фінансового та бюджетного контролю та запровадження громадського публічного фінансового контролю.

Література:

1. Кузьменко О. Дотримання принципів бюджетної системи України у сфері міжбюджетних відносин / О. Кузьменко // Право України. – 2007. – № 5. – С. 85-88.

Яненко Катерина Михайлівна,

*Головне управління статистики у Полтавській області,
заступник начальника відділу статистики промисловості
управління статистики виробництва*

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ОСНОВНИХ ВИДІВ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2012 РІК

Промисловість (індустрія) – найважливіша галузь народного господарства, що справляє вирішальний вплив на рівень розвитку продуктивних сил суспільства; це сукупність підприємств (заводів, фабрик, шахт, електростанцій), зайнятих виробництвом знарядь виробництва як для самої промисловості, так і для інших галузей народного господарства, а також видобутком сировини, матеріалів, палива, виробництвом енергії, заготівлею лісу і подальшою

обробкою продуктів, отриманих у промисловості або вироблених у сільському господарстві. Сукупність підприємств, подібних за призначенням продукції, технологіями, що застосовуються, використаною сировиною утворюють галузі промисловості. Промисловість складається з двох великих груп галузей – добувної й переробної промисловості [1].

У сфері промислового виробництва Полтавщина відома видобутком та переробкою нафти і газу, видобутком залізної руди, виробництвом вантажних автомобілів, алмазного інструменту, турбін, трикотажу, шкіряного взуття, вишуканого одягу, зерна, цукру, олії, кондитерських виробів тощо. Деякі галузі промисловості Полтавщини займають провідні позиції у державі. Промисловий комплекс Полтавщини багатопрофільний та налічує в собі широкий спектр видів діяльності, як у добувній галузі так і в переробній сфері, де домінує галузь по виробництву харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів.

Полтавська область належить до областей України з середнім рівнем розвитку промислового виробництва. Основними товарами, які експортувала Полтавщина у 2012 році були залізничні вагони, залізородні концентрати, обладнання і механічні пристрої, парафін нафтовий твердий, скраплений газ, сигарети, технічний вуглець. Збільшився експорт спредів солодко-вершкових, сирних продуктів та кондитерських виробів. За 2012 рік спостерігається збільшення поставок до Білорусі, Словаччини, Естонії, Латвії, Азербайджану, Литви, Туркменістану, Ірану, Таджикистану і Польщі, скоротилися обсяги поставок до Росії, Австрії, Чехії, Грузії, Туреччини, Сербії та Італії. Всього у 2012 році вантажі експортувалися до 76 країн світу [4].

У 2012 році порівняно з 2011 роком індекс промислової продукції по Полтавській області становив 100,0%, тоді як відповідний показник по Україні склав 98,2%. Полтавська область за даними 2012 року увійшла до одинадцяти областей по яких спостерігалось збільшення виробництва.

Пріоритетними галузями промисловості Полтавської області є добувна промисловість, машинобудування, виробництво продуктів нафтоперероблення та виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів.

У добувній промисловості у 2012 році індекс промислового виробництва становив 98,8%, а за даними по Україні спостерігалось збільшення виробництва на 1,9%. У 2012 році видобуто 264,6 тис.т нафти сирової, що становить 13% від загального видобутку по Україні, 543,8 тис.т газового конденсату – 45% видобутку по Україні, 7274,6 млн.м³ газу природного – 37% видобутку по Україні. Тобто Полтавська область займає значну частку у видобутку паливно-енергетичних корисних копалин в Україні.

У переробній промисловості у 2012 році індекс виробництва продукції по Полтавській області становив 102,6%, тоді як за даними по Україні спостерігалось зниження виробництва на 3,7%.

У виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів за підсумками 2012 року порівняно з 2011 роком випуск продукції Полтавської області збільшився на 0,3%. За даними Державної служби статистики по даному виду діяльності по Україні виробництво збільшилось на 1,6%.

У 2012 році порівняно з 2011 роком спостерігалось збільшення виробництва виробів ковбасних на 1,7 тис.т, олії соняшникової нерафінованої – на 6,9 тис.т, молока обробленого рідкого – на 5,0 тис.т, масла вершкового – на 3,4 тис.т, продуктів кисломолочних – на 2,5 тис.т, виробів хлібобулочних – на 1,4 тис.т, виробів кондитерських з цукру (включаючи білий шоколад) без вмісту какао – на 2,9 тис.т, взуття – на 16,1 тис.пар., деревини, уздовж розпи-